

Література

1. Об утверждении Государственной программы «Цифровой Казахстан»: Постановление от 12.12.2017 № 827 // Правительство Республики Казахстан. URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=102961#A53E0PYQM6

2. Зайнятість через цифрові платформи в Україні. Проблеми та стратегічні перспективи // Міжнародна організація праці. URL: www.ki-is.com.ua/materials/pr/15082018_ILO_report/wcms_ukr.pdf

3. Зовнішня торгівля України послугами у 2018 році. Експрес-випуск // Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukr-stat.gov.ua/express/expr2019/02/15.pdf>

4. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження від 17.01.2018 № 67-р. // Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptiyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>

УДК 323.2.075

Гриненко А.М.

к.е.н., доцент

кафедри управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНА РІВНОВАГА В РАКУРСІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

За статтею 1 головного Закону Конституції Україна є соціальною державою, що безумовно і об'єктивно вимагає такої політики від держави, яка б відповідала параметрам соціальності. Суспільним інститутом реалізації цієї соціальності і має виступати державна соціальна політика[1, с. 254].

Соціальну політику соціальної держави можна назвати дзеркалом процесів, що відбуваються в економічній, політичній та моральній сферах життєдіяльності суспільства. Проте, в цивілізованих розвинутих країнах соціальна політика держави спрямована на реалізацію таких двох магістральних напрямів[2, с. 51]:

1) соціальне вирівнювання через розподіл доходів;

2) забезпечення соціальних гарантій та нормальних (гідних) умов життя.

У чому ж суть і значимість саме першого напрямку соціальної політики як найважливішої умови миру і соціального спокою в суспільстві і в державі? В історичному аспекті цей напрям сформувався разом з соціальною державою, ознаки соціальності якого з'явилися в кінці XIX початку XX століть. Становлення принципу соціальної рівноваги як фундаментальної основи стабільності — історично переломний момент в розвитку сучасних держав. Саме ця обставина дала поштовх до розвитку сучасної соціальної політики як засобу забезпечення такої рівноваги і в поточних, і в довгострокових планах. І тут слід зазначити, що соціальна рівновага в індустріальних і постіндустріальних суспільствах — це політика, яка відображає інтереси більшості населення.

Основними заходами для підтримки соціальної рівноваги в різних сферах виступають:

А) — *в соціальній сфері* — забезпеченням рівних соціальних прав, політикою соціальної стабільності і вирівнювання рівня життя і доходів соціальних груп, глобальними і локальними механізмами соціального захисту від потрясінь і «провалів» ринку;

Б) — *в економічній сфері* — державним регулюванням економіки, цін, доходів, сфери зайнятості, фінансуванням соціальної інфраструктури як суспільної системи соціального відтворення і соціальних гарантій;

В) — *в політичній сфері* — широкою, масовою демократією, системою інституційних механізмів забезпечення демократичних і соціальних прав громадян, в тому числі механізмів реального впливу громадян на політику.

Зрозуміло, політика щодо соціальної рівноваги в умовах трансформаційних процесів завжди пов'язана зі значними перестановками в соціальній структурі, розширенням одних соціальних груп, звуженням і зникненням інших, зміною їх доходів, статусів, престижу, якості життя. Все це неухильно призводить до серйозної ломки системи диференціації соціальних груп в макросоціальній шкалі доходів. У практиці суспільного розвитку існують основні моделі соціальної диференціації з певним оптимальним, нормальним [3.с. 68] і граничним рівнем диференціації доходів в аспекті критеріїв економічної ефективності і суспільного добробуту.

Умовно можна виділити чотири основні моделі диференціації:

Надполярна — це модель соціальної експлуатації нечисленної групою надбагатих переважної частини бідних і жебраків і вона характерна для доіндустріальних суспільств і першої фази індустріального розвитку. Для таких суспільств рівень диференціа-

ції доходів між крайніми децильними групами (співвідношення річних доходів 10 % найбагатших до річних доходів 10 % найбідніших) становить не менше 20-30: 1.

Помірно-полярна модель, вона виникла разом з соціальною державою на початку XX ст. Для таких моделей характерна середня децильна диференціація 10-15: 1, і вона мала місце в індустріальних суспільствах першої половини XX ст., а нині зберігаються в більшості країн, що розвиваються.

Помірна модель — це тип пануючої на сучасному етапі моделі в розвинених країнах Заходу і Японії. Для них характерна більш консолідуюча соціальна диференціація, м'якша шкала соціальної ієрархії порівняно з помірно-полярною моделлю. Диференціація доходів між крайніми децильними групами коливається від 3: 1 (Швеція) до 8-6: 1 (США). Діапазон коливань пояснюється більшою або меншою мірою ліберальності економічної політики.

Егалітарна (неринкова) — ця модель виникла як реакція у відповідь на надполярну диференціацію доходів. Ці моделі існували в колишніх соціалістичних країнах, а зараз існують на Кубі і в КНДР (Північній Кореї). Вони не сприяли ефективному економічному зростанню в нормальних умовах, якщо не було потреби в тотальній мобілізації ресурсів. Для цих моделей в цілому характерний невисокий, примусовий рівень диференціації доходів — до 4: 1.

Основним стратегічним завданням для України після здобуття незалежності як і для більшості пострадянських держав в ході реформ мало бути здійснення комплексу адекватних політичних і адміністративно-організаційних заходів, які б забезпечили плавний, без потрясінь і катаклізм, перехід до помірної моделі соціальної диференціації як основи соціальної рівноваги. Така модель, ґрунтуючись на принципах ринкового господарства і політичної демократії, дала б необхідний імпульс для зростання економіки і підвищення добробуту населення. Проте, за 28 років незалежності в Україні сформувався механізм надполярної диференціації доходів і значного розриву між показниками ціни та вартості робочої сили. За оцінками різних експертів диференціація доходів між крайніми децильними групами в Україні коливається від 30: 1 до 40: 1 [4.] — в обох випадках соціальна диференціація відноситься до надполярної моделі. Відповідно до цієї моделі і відбувається формування нової державної ідеології, — по суті ідеології олігархів. І так, нова соціальна стратегія приречена на провал без кардинальної трансформації всієї системи державної влади, яка повинна бути ефективною, збалансованою, відповідальною

перед народом. Проте зростання тіньової економіки (за оцінками експертів від 40 до 50 % ВВП) [4]. Криміналізація та корумпованість влади досягли в Україні таких масштабів, які загрожують національній безпеці. Подолання такої ситуації є головними напрямками соціальної політики держави яка проголосила себе соціальною в основному законі країни — Конституції України (ст.1).

Проголошені в Україні принципи соціального розвитку, зокрема прагнення, побудувати демократичну державу із соціально орієнтованою ринковою економікою передбачають формування і відповідної соціальної структури, оптимальної економічної нерівності, і переважаючого середнього класу. На відміну від цього соціальна поляризація може перекреслити розвиток демократичних основ державного устрою з усіма вже, на жаль, маючими місцями негативними соціальними і економічними наслідками, проаналізованими наукою [5. с. 248–253]. Коригування соціальної політики і є передумовою розвитку країни, за умови наявності і реалізації політичної волі. В якості базового завдання коригування необхідно розглядати зменшення масштабів соціальної поляризації, поліпшення умов відтворення робочої сили і населення в цілому. Тільки за таких умов можливе досягнення соціальної рівноваги і реалізація ключового напрямку соціальної держави.

Література

1. Праця і соціально-трудова відносини: словник-довідник за ред. В. М. Данюка. — Ктїв : КНЕУ, 2018. — 451 с.
2. Гриненко А. М. Соціальна політика: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 309 с.
3. Шевяков А., Кирута А. Измерение экономического неравенства. — М., 2002. — С. 368.
4. <http://www.politik.org.ua>
5. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. — Киев: «Международный деловой центр», 1998. — 432 с.